

پایداری در محیط زیست

مؤلفان:

احسان کشت ووز کندهازی

عارف عابدی پور

جواد عسکری

سرشناسه	کشت‌ورز کندازی، احسان، ۱۳۷۳ -
عنوان و نام پدیدآور	پایداری در محیط زیست/مولفان احسان کشت‌ورز کندازی، عارف عابسی پور، محمد جواد عسکری راویز.
مشخصات نشر	شیراز: تخت جمشید، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۲۰۶.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۲۸۳-۲۸۵-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	توسعه پایدار -- ایران -- جنبه‌های زیست‌محیطی
موضوع	Sustainable development -- Environmental aspects -- Iran
موضوع	حفاظت محیط زیست -- ایران -- مشارکت شهروندان
موضوع	Environmental protection -- Iran -- Citizen participation
موضوع	تخریب محیط زیست -- ایران
موضوع	Environmental degradation -- Iran
شناسه افزوده	عابسی پور، عارف، ۱۳۷۶ -
شماره افزوده	عسکری راویز، محمد جواد، ۱۳۷۶ -
ه. بنده کتبی	۱۳۹۷ ۵۵۶۵/ت/ HC ۴۸۰
رده ی دیویی	۳۳۲/۷۰۹۵۵
شماره کتابخانه	۸۰۰۹۴

پایداری در محیط زیست

نویسندگان: احسان کشت‌ورز کندازی، عارف عابسی پور، محمد جواد عسکری راویز

ناشر: تخت جمشید ■ نوبت چاپ: ۱، ۱۳۹۷

ویراستار علمی: دکتر سمیه بهمنی ■ ویراستار فنی: شکیلا قوهستانی

صفحه‌آرا: مریم رعیتی ■ طراح جلد: عیسی عمامی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۸۳-۲۸۵-۶

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد ■ چاپ و صحافی: دنا

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

مرکز نشر: شیراز، خیابان پیروزی، انتشارات تخت جمشید، تلفن: ۰۷۱-۳۲۲۴۵۴۰۱

مرکز پخش: انتشارات نگارستان ادب - انتشارات قشقای، تلفن: ۰۷۱-۳۲۲۲۶۲۷۰

Web Site: www.parsnashr.ir

E-mail: nashershiraz@yahoo.com

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول نقش توسعه پایدار در احیای محیط زیست	
محیط زیست چیست؟	۱۳
توسعه پایدار و محیط زیست	۱۴
توسعه پایدار چیست؟	۱۴
حفاظت محیط زیست	۱۴
تاریخچه حفاظت از محیط زیست	۱۵
ضرورت حفاظت از محیط زیست	۱۶
اهمیت و نقش محیط زیست در زندگی انسان	۱۷
دور شدن بشر از طبیعت	۱۸
عوامل آلودگی محیط زیست	۱۹
نقش توسعه پایدار در مقابله با تغییرات زیانبار اقلیمی	۱۹
دلایل جهانی تغییرات اقلیمی	۲۰
تغییرات اقلیمی و زیست محیطی حاصله	۲۴

- ۳۰ - نقش اهداف حکومتی.....
- ۳۰ - مالیات‌های سبز یا زیست‌محیطی.....
- ۳۱ - سرمایه‌گذاری برای محیط‌زیست.....
- ۳۲ - نقش کلی توسعه پایدار.....
- ۳۴ - دورنگری آینده‌ای پایدار.....
- ۳۵ - نقش زیست‌محیطی مراتع در توسعه پایدار.....
- ۳۶ - توسعه پایدار.....
- ۳۷ - مراتع و توسعه.....
- ۴۱ - نقش مراتع در حفاظت محیط‌زیست.....
- ۴۲ - نقش مراتع در جلوگیری از فرسایش خاک.....
- ۴۴ - نقش مراتع در کاهش سیلاب.....
- ۴۷ - نقش مراتع در کاهش رسوب.....
- ۴۹ - نقش مراتع در جلوگیری از پر شدن مخازر و سدها.....
- ۵۰ - نقش مراتع در حفظ و تداوم حیات وحش.....
- ۵۱ - جنسیت و محیط زیست.....
- ۵۲ - زنان محور توسعه پایدار.....
- ۵۲ - ارکان توسعه.....
- ۵۴ - نتیجه‌گیری.....

فصل ۲: اهمیت محیط زیست از دیدگاه اسلام

۷۷	 نظرات فقها در مورد محیط زیست
۸۰	 هوا
۸۱	 آبها در محیط زیست
۸۲	 دفع زباله‌ها در محیط زیست
۸۳	 زمین و فضای سبز
۸۶	 دیدگاه‌های دین اسلام درباره محیط زیست
۸۹	 اثر تکنولوژی بر محیط زیست
۹۱	 قرآن کریم
۹۲	 اهمیت محیط زیست در اسلام در کلام معصومان (ع)
۹۴	 قطع درختان از نگاه معصومان
۹۴	 محیط زیست در اسلام و امر مقدس
۹۵	 نقش اسلام در حمایت از محیط زیست
۹۶	 نقش اسلام در حمایت از منابع طبیعی و محیط زیست
۱۰۱	 توضیح حدیث لاضرر
۱۰۴	 استفاده علامه حلی از قاعده لاضرر
۱۱۱	 نتیجه‌گیری
۱۱۲	 توضیحات

فصل ۳: راه‌های جلوگیری از محیط‌زیست

- ۱۲۰..... بررسی عوامل آلوده‌کننده مسیل
- ۱۲۰..... ۱. فرسایش در حوضه بالا دست مسیل
- ۱۲۱..... ۲. کثافات و لجن‌های خیابانی
- ۱۲۱..... ۳. فاضلاب
- ۱۲۱..... ۴. زباله‌های خانگی
- ۱۲۲..... ۵. حلاله‌های ساختمانی
- ۱۲۳..... ۶. ضایعات درختی
- ۱۲۳..... عوارض آلودگی مسیل
- ۱۲۳..... فاضلاب
- ۱۲۴..... زباله‌ها
- ۱۲۴..... ضایعات باغچه‌ای
- ۱۲۵..... اهداف
- ۱۲۵..... راهکارهای کاهش و کنترل آلودگی مسیل‌ها
- ۱۲۶..... آلودگی محیط زیست و لایه اوزون
- ۱۲۷..... آلودگی هوا و مه دود فتوشیمیایی
- ۱۲۸..... باران اسیدی
- ۱۲۹..... مواد شیمیایی الی سمی
- ۱۳۰..... آلودگی آب‌ها

۱۳۰	فلزهای سنگین و شیمی خاک
۱۳۰	تولید انرژی و آثار محیطی آن
۱۳۱	تاثیر زیاله بر محیط زیست
۱۳۶	جلوگیری از آلودگی محیط زیست
۱۳۷	حفاظت از محیط زیست از نگاه ادیان الهی
۱۳۷	ادیان غیر اسلامی
۱۳۹	محیط زیست از نظر دین اسلام
۱۴۴	حمایت از طبیعت
۱۴۵	کاهش آلودگی هوا
۱۴۶	حفظ حیات وحش
۱۴۸	روش های ساده برای محافظت از محیط زیست
۱۴۸	بانکداری الکترونیک را دریابید
۱۴۹	ایترنتی خرید کنید
۱۵۰	زیاله ها را در طبیعت رها نکنید
۱۵۱	خودتان دست به کار شوید
۱۵۱	سفیر محیط زیست باشید
۱۵۲	دفع زیاله
۱۵۳	توقف جنگل زدایی
۱۵۳	ممنوعیت پلاستیک

استفاده کمتر از وسایل نقلیه شخصی ۱۵۴

فستیوال‌های ایمن و بهداشتی ۱۵۴

کشاورزی ۱۵۵

جلوگیری از شکار غیرقانونی ۱۵۵

بچه‌گیری ۱۵۶

فصل ۸. مقایسه وضعیت آموزش محیط‌زیست در کشور ایران با سایر کشورهای جهان

جایگاه آموزش محیط‌زیست در جهان ۱۶۳

سیاست‌های محیط‌زیستی در ایران ۱۷۹

جایگاه آموزش محیط‌زیست در ایران ۱۸۶

طرح مدرسه سبز در ایران ۱۸۸

فرصت‌های پیش روی آموزش محیط‌زیست در ایران ۱۹۲

چالش‌های پیش روی آموزش محیط‌زیست در ایران ۱۹۳

بحث و نتیجه‌گیری ۱۹۵

پیشنهادات ۱۹۸

منابع ۲۰۱

مقدمه

موضوع محیط‌زیست و حفاظت از آن، به عنوان یکی از اساسی‌ترین مباحث جوامع بشری یاد می‌شود که به صورت مستمر توجه دولت‌ها را به خود جلب کرده است و امروزه توسعه‌یابدار، کلید حل اکثر مسائل زیست‌محیطی می‌باشد. هم‌چنین، از اساسی‌ترین موضوعات حقوق بین‌الملل محیط‌زیست به شمار می‌رود. به‌عوری که، از آن می‌توان به عنوان اصلی‌ترین هدف توسعه و تدوین حقوق بین‌الملل محیط‌زیست نام برد که از لازمه‌های تحقق بسیاری از حق‌های بشری در سطوح مدنی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به شمار می‌رود.

گفتنی است، محیط‌زیست طبیعی، تأثیر شگرفی بر روح و روان آدمی دارد؛ محیط پاک و آراسته و خرم، زندگی را شاداب و شگفت‌انگیز می‌سازد. شنیدن آواز روح‌بخش پرندگان، ترنم لطیف جویباران، آهنگ دایمی چشمه‌ساران، صفای سبز سبزه‌زاران، نسیم لطیف کوهستان، رقص دلنشین رختان و زیبایی شهر و دیار، همه و همه تأثیر اعجاب‌انگیزی بر زندگی و حیات انسان دارند. هرکسی از تماشای چنین منظره‌های زیبایی، احساس آرامش و نشاط کرده و امنیت و آسایش را در حیات خویش لمس می‌کند. برعکس، آسیب‌رساندن به محیط‌زیست و نابودی طبیعت، باعث وارد آمدن صدمات و زیان‌های جبران‌ناپذیری به بشریت می‌شود. درحقیقت، وظیفه‌ی ماست که به عنوان

یک شهروند ایرانی، با شناخت و آگاهی از راه‌های جلوگیری از آلودگی محیط‌زیست، به حفظ آن بکوشیم. شاید فکر کنیم وظیفه فعالان محیط‌زیست است که اکوسیستم را حفظ کنند، اما نمی‌توانیم به این بهانه از زیر بار مسئولیت شانه خالی کنیم؛ این وظیفه همه ما است که جلوی تخریب زمین و طبیعت آن را بگیریم. به عبارت دیگر، ما که ساکنین کره‌ی زمین هستیم، لازم است که اقدامات فوری برای کاهش تمام احتمالات از دست رفتن این خانه زیبا و چیزهایی که در آن قرار دارد را انجام دهیم. اگر همه دست به دست هم بدهیم، می‌توانیم تغییر اساسی ایجاد کنیم و شاید ظرف چند سال آینده شاهد این نتیجه باشیم که، میزان ویرانی محیط‌زیست کاهش یافته است. بنابراین، به دلیل اهمیت محیط‌زیست و نقش موثر و حیاتی آن در زندگی انسان، مولفان را بر آن داشت تا کتاب حاضر را طراحی و تالیف نمایند. این کتاب تحت عنوان «پایداری در محیط‌زیست»، در قالب چهار فصل به شرح ذیل آماده شده است:

فصل اول؛ نقش توسعه پایدار در احیای محیط‌زیست: در این فصل نخست به تعریف، تاریخچه و ضرورت حفاظت از محیط‌زیست پرداخته شده و سپس نقش کلی توسعه پایدار در مقابله با تغییرات زیان‌بار اقلیمی، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

فصل دوم؛ اهمیت محیط‌زیست از دیدگاه اسلام: این فصل نخست به دیدگاه اسلام و فقه نسبت به محیط‌زیست می‌پردازد و در پی آن بحث مهم برنامه‌های حکومت اسلامی برای حفاظت از محیط‌زیست، به بحث گذاشته می‌شود؛ در پایان نیز به نقش اسلام در حمایت از محیط‌زیست اشاره شده است.

فصل سوم؛ راه‌های جلوگیری از تخریب محیط‌زیست: در این فصل روش‌ها و راهبردهای جلوگیری از تخریب محیط‌زیست، با ارائه نمونه‌های

مختلف مورد بحث و بررسی قرار گرفته و در ادامه پس از مروری بر انواع توصیه‌ها، راهکارهای ساده برای حفاظت از محیط‌زیست آمده است.

فصل چهارم؛ مقایسه وضعیت آموزش محیط‌زیست در کشور ایران و مقایسه آن با سایر کشورهای جهان: در این فصل نخست به جایگاه آموزش محیط‌زیست در جهان پرداخته شده و سپس فرصت‌ها و چالش‌های پیش‌روی آموزش محیط‌زیست، مورد بررسی قرار می‌گیرد.

آنروز که کار نهایی این کتاب به انجام رسیده است، وظیفه دارم از همه کسانی که به نوعی در پیشرفت فکری‌ام موثر بوده‌اند، تشکر نمایم؛ به‌ویژه از استادان ارجمندم دکتر عباس اناری‌نژاد و دکتر جابر اکبری؛ دوام وجودشان را از خداوند متعال خواستارم. از لطف بی‌کران استاد ارجمندم جناب آقای شاپور غلام‌زاده، به دلیل تشویق و حسن ظن و پیگیری‌های مداوم ایشان، سپاسگزارم و توفیق روزافزونشان را مسئلت دارم؛ زیرا، اگر دلسوزی و اصرار مکرر ایشان نبود این اثر به ثمر نمی‌رسید. از لطف بی‌دریغ، دلسوزی و وظیفه‌شناسی استاد ارجمندم سرکارخانم دکتر سمیه بهمنی، به دلیل بازخوانی نهایی و تکمیل مباحث ناقص و ترغیب وی در ادامه مباحث، از صمیم دل سپاسگزارم. همچنین، نهایت سپاس و قدردانی نشاء استاد ارجمندم، جناب آقای دکتر سیدعطا تقوی - کارشناس مسئول فرهنگی استان فارس - که پیگیری مداومشان مزید امتنان است.

امید است که این کتاب، در راستای تحقق اهداف پایداری در محیط‌زیست، راهنمای مفیدی برای معلمان، استادان، دانشجویان و علم‌آموزان باشد.

احسان کشت‌ورز کنذازی

خردادماه ۱۳۹۷